

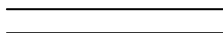
N°. 92.

REGLEMENT OP DE EXERCITIËN

DER

INFANTERIE.

EERSTE GEDEELTE.

(Aanschr. D. v. O. dd. 9 November 1914,
IIe Afd. N°. 85.)

~~~~~  
**Uitgeven op last der KONINGIN.**  
~~~~~

BREDA.
DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.
1914.

INHOUD.

	Bladz.
Algemeene bepalingen	1.
Het commando	4.
Soldatenschool.	
INLEIDING	5.
HOOFDSTUK I, gymnastische oefeningen	9.
HOOFDSTUK Ia, De passen.....	9.
HOOFDSTUK II, exercitiën in gesloten orde	12.
EERSTE ONDERDEEL.....	12.
De richtingen.....	12.
De wendingen op de plaats	13.
Regels voor de marschen	14.
Het aanmarcheeren.....	15.
De wendingen in den marsch.....	16.
Het halt houden	17.
De opmarschen.....	18.
TWEEDE ONDERDEEL	19.
<i>Algemeene behandeling van het geweer</i>	20.
Het geweer bij den voet.....	20.
Het aan den schouder hangen en het afzetten.	20.
Het presenteeren en het afzetten	21.
Het knielen, het liggen en het opstaan	22.
Het opzetten en het afnemen der bajonet	24.
<i>Herhaling van het eerste onderdeel</i>	24.

INHOUD.

	Bladz.
DERDE ONDERDEEL.....	25.
De richtingen.....	26.
De flankopstellingen en de flankmarschen	27.
Uit de formatie in front overgaan tot de formatie met vieren	30.
Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front	31.
Het oefenen met den looppas	31.
Het knielen, het liggen en het opstaan	32.
De stormaanval.....	33.
Het aan rotten zetten en het weder nemen der geweren, enz.....	34.
HOOFDSTUK III, oefeningen in verspreide orde.....	38.
<i>Eerste onderricht der sectie</i>	40.
Het verspreiden en het verzamelen	40.
De vuren.....	43.
De marschen en de stormaanval.....	44.
<i>Opleiding der groep in het terrein</i>	45.
Bijzondere plichten van den tirailleur	47.
<i>Opstelling en bewegingen der sectie toegepast In het terrein</i>	49.
Bijzondere plichten van den groepscom- mandant.....	53.
HOOFDSTUK IV, behandeling van het geweer als Stootwapen.....	54.
BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN	
HOOFDSTUK VII.....	54.
Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van en het salueren met de sabel	54.

	Bladz.
Het trekken.....	54.
Het dragen.....	55.
Het salueren.....	55.
Het dragen van het vaandel (Fanion).....	56.
Het salueren met het vaandel (Fanion)	57.

VERKORTINGEN.

c ^o .	beteekent	commando.
c ^{os}	“	commando's.
w.c ^o .	“	waarschuwingscommando.
u.c ^o .	“	uitvoeringscommando.
aanw.	“	aanwijzing.
uity.	“	uitvoering.
bew.	“	beweging.
opm.	“	opmerking.
opm ⁿ .	“	opmerkingen.
r.c ^t .	“	regimentscommandant.
b.c ^t .	“	bataljonscommandant.
c.c ^t .	“	compagniescommandant
ba ^t .	“	bataljonsadjutant.
s.c ^t .	“	sectie-commandant.
g.c ^t .	“	groepscommandant.
g.c ⁿ .	“	groepscommandanten.
c ^t .	“	commandant.
c ⁿ .	“	commandanten.
r.g ^e .	“	rechterguide.
l.g ^e .	“	linkerguide.
g ^s .	“	guides.
S.V.I.	“	Schietvoorschrift Infanterie.

**Het is de begeerte der KONINGIN, dat van
dit Reglement niet worde afgeweken.**

ALGEMEENE BEPALINGEN.

1. Tenzij het tegendeel is bepaald, is men bij de elementaire opleiding der manschappen en der eenheden niet aan de volgorde van dit reglement gebonden.

Het is verboden de omschrijving der uitvoeringen met schriftelijke of mondelinge bepalingen uit te breiden of nader vast te stellen, ook dáár waar voor de uitvoeringen speelruimte is.

2. De officieren moeten in alle exercitiën en toepassingen uit dit reglement, in den door hen bekleeden en in den naast hoogerem rang, practisch kunnen optreden. Hun theoretische kennis zal het geheele reglement omvatten.

De militie- en de reserve-officieren, zoomede de onderofficieren en korporaa's, met inbegrip van het militie- en het reservekader, moeten met de functiën uit dit reglement, aan hun rang verbonden, zoowel practisch als theoretisch bekend zijn.

3. Als uitgangspunt diene, dat waar voor de eene *gevechtsoefening* eener compagnie als zoodanig, niet over minstens 72 man beschikt wordt, zijnde drie sectiën van 24 man en een sectie door een vlag voorgesteld, de sterkte zoo mogelijk met de man-

schappen van een of meer compagnieën tot minstens dat aantal zal worden opgevoerd.

Oefeningen in de verspreide orde met één sectie zullen niet worden gehouden, indien over minder dan 24 man beschikt wordt.

4. Voor andere dan *gevechtsoefeningen* kunnen, naar mate van het doel en de voorhanden sterkte, de manschappen van één of meer sectiën eener compagnie door lijnen worden voorgesteld.
5. Nu en dan zullen, waar mogelijk, eenige compagnieën of eenige bataljons worden samengevoegd tot oefeningen met een compagnie of bataljon op of nabij de oorlogssterkte, ten einde de officieren en het kader bedrevenheid te doen verkrijgen in de aanvoering van eenheden en onderdeelen op zoodanige sterkte. Voor soortgelijke oefeningen moeten gevechtsexercitiën op de voorgrond staan.
6. De nieuw aangestelde officieren zullen, het eerste jaar na hun benoeming, bij het onderricht uit de s.s. aan de jongste lichting der militie, als onderwijzer optreden en hiervan niet worden vrijgesteld dan met goedkeuring van dan b.c.^t.
7. Voor het theoretisch onderricht moeten de eischen der praktijk en der instructie maatstaf zijn.
 Ten einde het Reglement met de verlangde juistheid te kunnen onderwijzen en toepassen, is het noodzakelijk dat officieren en kader den tekst der "*Uitvoeringen*" - inzonderheid die omschreven in de

punten 51 tot en met 56, 58 tot en met 60, - *stiptelijk* weten weer te geven ; het woordelijk kunnen opzeggen mag evenwel niet gevegd worden.

Wat het kader betreft, geldt het gestelde in de vorige alinea alleen ten aanzien van de "*Uitvoeringen*" omschreven in de punten, welke in het examenprogramma voor den betrokken rang vermeld zijn.

HET COMMANDO.

8. Alle c^{os} . moeten op luiden, bevelenden, levendigen toon worden uitgesproken. Een slap uitgesproken c^o . leidt tot slapheid in de uitvoering.

Het reglement onderscheidt twee soorten van c^{os} . : die van waarschuwing en die van uitvoering.

Tusschen een $w.c^o$. en het $u.c^o$. mogen geen verklaringen gegeven of opmerkingen gemaakt worden.

Indien in dit reglement aan een $u.c^o$. een $w.c^o$. voorafgaat, is het door twee liggende streepjes daarvan gescheiden.

De laatste lettergreep der $w.c^{os}$. moet eenigszins worden aangehouden.

De $u.c^{os}$. moeten, waar door dit reglement gelijktijdigheid van uitvoering gevorderd wordt, kort worden uitgesproken. Deze $u.c^{os}$. zijn met KAPITALE letters gedrukt.

Wordt geen gelijktijdigheid in de uitvoering gevorderd, dan moet ook het $u.c^o$. eenigszins aangehouden worden. Deze $u.c^{os}$. zijn met *cursieve* letters gedrukt.

Waar in vervanging van bevelen *aanwijzingen* worden gegeven, moeten deze duidelijk, d.w.z. langzaam, luid en op bevelenden toon worden uitgesproken.

SOLDATENSCHOOL.

INLEIDING.

9. Het onderricht wordt in den regel gegeven door onderofficieren en korporaals.
10. De manschappen zullen trapsgewijze aan het dragen van wapenen, den ransel en de op volle zwaarte gebrachte uitrusting gewend worden.
11. In *de houding* staat de soldaat stil en ziet recht-uit. De hielen zijn op dezelfde lijn en zoo dicht bij elkaar als de gestalte van den man gedooft ; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks en beiden evenveel naar buiten gekeerd ; de knieën gestrekt zonder stijfheid ; de schouders doorzakkende, even hoog en evenveel teruggetrokken zonder de lenden te buigen ; de armen natuurlijk hangende ; de handen plat met licht gebogen en aan elkander gesloten vingers, ter zijde tegen de beenen ; het hoofd ongedwongen rechtop, de kin ingetrokken zonder den hals te bedekken.
- Opm.* : Hoezeer *langdurig* stilstaan dient te worden vermeden, moet toch in het stilstaan allengs ge-oefendheid worden verkregen.
12. Op het c^o . : *Op de plaats = rust*, kan de man zich

eenigszins bewegen, doch blijft in front en met één voet op de lijn van het gelid. Het spreken is verboden, tenzij de onderwijzer het uitdrukkelijk heeft toegestaan ; in geen geval mag echter door in het gelid staanden onderling *overluid* worden gesproken.

De houding wordt hernomen op het c^o. : *Geeft* = ACHT.

Opm. : Bij het aantreden stellen de manschappen zich op de plaats rust.

13. Op één gelid aantredende, stellen zich de manschappen van den rechter- naar den linkervleugel volgens de grootte, met zooveel tusschenruimte, dat de man door de rechterhand op de heup te plaatsen, met den duim naar achteren, de overige vingers aaneengesloten naar voren en daarbij den rechterelleboog in de lijn van het gelid te brengen, den arm van zijn nevenman even kan aanraken.

Opm. : Op deze wijze zal, waar dit gedurende de bewegingen in gesloten orde noodig is, met den elleboog aan de zijde naar welke het verband moet worden bewaard of de richting moet worden genomen, de tusschenruimte in het gelid worden beoordeeld.

14. Op twee gelederen vormt ieder man uit het achterste gelid met zijn voorman een *rot* ; een vleugelman, die geen man achter zich heeft, wordt een *blind rot* genoemd. De manschappen staan, na het

aantreden op twee gelederen, van den rechter- naar den linkervleugel, rotsgewijze volgens de grootte, de langste man van ieder rot in het voorste gelid.

In de frontformatie, zoowel op de plaats als in den marsch, is de afstand van het achterste gelid tot het voorste, tenzij het anders is voorgeschreven, gelijk aan de armlengte, zijnde ongeveer 60 cM. (zie punt 65).

15. Het nummeren geschiedt van den rechter- naar den linkervleugel op het c^o. : *Nummeren*. De manschappen draaien, totdat zij hun nummer moeten afroepen, het hoofd en oogen naar rechts. Op twee gelederen aangetreden tellen beiden gelijktijdig af.
16. Moet stilstaande, op een u.c^o. een der voeten verplaatst worden, dan zal, indien een w.c^o. voorafgaat, bij dit laatste, het lichaamsgewicht op den anderen voet worden overgebracht.
17. Is de uitvoering van een c^o. in bewegingen onderverdeeld, dan zullen deze elkaar, bij geoefende manschappen, stilstaande en in den gewonen pas, met de snelheid van dezen, in den looppas met de snelheid van den looppas opvolgen.
18. Om van één gelid twee gelederen te doen formeeren, is het c^o. : *Formeert twee gelederen* = MARSCH. Op het u.c^o. sluiten de oneven nummers als voorste gelid op n°.1 aan ; de even nummers sluiten als achterste gelid aan op n°. 2, die zich achter n°.1 plaatst.

Op het c^0 . : *Formeert één gelid* = MARSCH, wordt op tegengestelde wijze tot de opstelling op één gelid overgegaan.

19. Op de c^{os} . : RUST en *Ingerukt* = MARSCH, brengen de manschappen, wanneer zij niet met het geweer bewapend zijn, den militairen groet en wordt het gelid verlaten. Op het c^0 . : *Verzamelen* treedt de klasse tegenover den onderwijzer, met het front naar dezen, weder aan.

20. Is het bij de oefeningen uit deze school noodig, dat een beweging worde overgedaan en is tot het doen terugkeeren in de vorige houding, opstelling of formatie geen c^0 . voorgeschreven, dan zal gecommandeerd worden : *Herstelt*.

HOOFDSTUK I.

(GYMNASTISCHE OEFENINGEN)

Zie voorschrift voor de Gymnastische oefeningen.

HOOFDSTUK I^a.

(DE PASSEN.)

21. De lengte der passen en hun snelheid bedragen :
 de gewone pas 75 cM. en 120 in een minuut :
 de achterwaartsche pas 37.5 cM. en 120 in de
 minuut ;

de looppas 90 cM. en 165 in de minuut.

Opmⁿ. : De lengte der passen wordt gerekend van hiel tot hiel.

Bij het aanmarcheeren van de plaats wordt de eerste pas van de halve lengte gemaakt (punten 22, 25, 38, 39).

Waar in dit reglement de pas als maat voor een afstand, tusschenruimte of kleine verplaatsing is genoemd, worden geheele passen van 75 cM. bedoeld ; als maat voor achterwaartsche kleine verplaatsingen zijn nochtans achterwaartsche passen bedoeld.

22. De gewone pas wordt aangenomen op het

C^o. : *Voorwaarts* = MARSCH.

Uitv. : Aanmarcheeren met het linkerbeen. Gedurende het gaan helt het bovenlijf naar voren ; bij iederen pas wordt het licht gebogen been met de punt

van den voet een weinig naar buiten gekeerd, dicht langs den grond vooruitgebracht en zonder stampen neergezet ; de hiel raakt het eerst den grond, het lichaamsgewicht wordt snel, doch geleidelijk, op den voetbal en daarna op de teenen overgeplaatst. De armen worden natuurlijk bewogen.

Opm. : De onderwijzer zal uit den natuurlijke gang van den man den militairen pas ontwikkelen. Bij het eerste onderricht laat hij de manschappen in een groot vierkant, op eenige meters afstand, achter elkander gaan. Hij tracht de oorzaken der fouten op te sporen en deze te verbeteren en ziet toe, dat het hoofd in zijn stand blijft, dat de schouders niet verdraaid en de beenen niet gekruist worden, dat de knieën niet te hoog worden opgelicht, dat de hiel van den achtersten voet van den grond gaat, zoodra de voorste voet wordt neergezet en dat de pas van de bepaalde lengte wordt gemaakt. Hij zal trachten ook de voorgeschreven tijdmaat spoedig te bereiken, waarna in den pas moet worden gemarcheerd.

23. Bij het onderricht in den gewonen pas zal den manschappen worden geleerd den pas te veranderen door den voet, die achter is, snel tegen den voorsten bij te trekken en met dezen weder aan te marcheeren. Voor de geheele klasse gelijktijdig geschiedt dit op het c^o. : *Verandert den pas = MARSCH.*
24. De achterwaartsche pas wordt slechts over een zeer kleine ruimte gebezigd. Op het c^o. : *Achter-*

waarts = MARSCH wordt begonnen met het linkerbeen ; de knieën blijven nagenoeg gestrekt, de armen worden niet bewogen.

25. De looppas wordt aangenomen op het

C° : *Looppas* = MARSCH.

Uitv. : Naar de beginselen van den gewonen pas ; het bovenlijf helt meer voorover ; het gewicht van het lichaam wordt bij iederen pas, met gebogen knie, op den voetzool opgevangen ; de mond blijft gesloten.

Met het geweer aan den schouder (punt 51) zal de man met de linkerhand wapens en gereedschap vasthouden. Een vrije hand - ongewapend zijnde dus beide handen - wordt tot een vuist gemaakt en evenals de winkelhaaks gebogen arm, tegen het lijf gehouden.

Opm. : Bij de beoefening van den looppas moet tot doel gesteld worden, dat de man in dien gang met volledige bepakking, op nagenoeg vlak terrein, 300 M. kan afleggen, zonder buiten adem te geraken en daardoor niet in staat te zijn tot vuren.

26. Het halt maken geschiedt op het c° : *Sectie* = HALT door den voet van het zich bewegende been op den gewone afstand neer te zetten, den anderen bij te trekken en de houding aan te nemen.

Opm. : Voor het halt houden uit den looppas geldt het bepaalde in de 2° al. van punt 76.

27. Om van den looppas den gewonen pas te doen aannemen is het c° : *Gewone pas* = MARSCH.

Opm. : Als de opm. bij punt 26.

2°. De manschappen, behalve de tot grondslag gestelde, draaien het hoofd en de oogen naar rechts (links) en plaatsen zich, daarbij gelijk aantredende, volgens de in punt 30 vermelde regels, op de lijn van richting.

3°. De houding aannemen.

Opm. : De arm waarmede voor de tusschenruimte wordt zorg gedragen, wordt eerst op het c°. : STAAT, in de houding teruggebracht.

30. De onderwijzer, die bij het uitspreken van het 2° en 3° c°. ongeveer acht passen vóór en met het front naar de klasse staat, let op de nakoming der volgende regels :

dat de man het lichaam niet achterover of het hoofd voorover buigt en dit slechts zooveel op zijde draait als noodig is, om de richting te kunnen beoordeelen ;

dat hij bij het richten nimmer de richtingslijn overschrijdt.

31. Na het 3° c°. begeeft de onderwijzer zich drie passen uitwaarts van den vleugel, die tot grondslag gediend heeft, maakt front naar het gelid en noemt de nummers, die niet gericht zijn, te beginnen met de meest nabij staanden. De genoemde manschappen verbeteren daarop hun richting.

De wendingen op de plaats.

32. C°. : *Rechts (links) = OM.*

Uitv. : *Eerste bew.* Den linker(rechter)-voet naar

de genoemde zijde een kwartcirkel omzetten, met de holte een halve handbreedte vóór de punt van den rechter(linker)-voet.

Tweede bew. Den rechter(linker)-voet als in de houding, naast den linker-(rechter) plaatsen.

Opmⁿ. : Het lichaam volgt ongedwongen de beweging der voeten. Op het juist plaatsen der hielen (punt 11) moet nauwgezet worden gelet.

Komt de klasse bij de wending in front dan is het c^o. : *rechts (links)* = FRONT.

33. C^o. : *Rechtsom* = KEERT.

Uitv. : *Eerste bew.* Den linkervoet plaatsen als bij de eerste bew. van de wending *rechts* = OM, doch de punt een weinig naar binnen gekeerd.

Tweede bew. Den rechtervoet oplichten en rechts omgaande, op de plaats een halven cirkel omzetten.

Derde bew. Den linkervoet, als in de houding, naast den rechter plaatsen.

Opm. : Als in de eerste en de tweede opm. bij punt 32.

Regels voor de marschen.

34. De marschen worden onderscheiden in den front-, den flank- en den schuinschen marsch.

Bij den frontmarsch is de r. g^e., bij den flankmarsch de g^e. aan het hoofd en bij den schuinschen marsch de g^e. naar de zijde der beweging, met het onderhouden van de marschrichting belast.

De g^e., die de marschrichting moet onderhouden, zorgt rechtuit te marcheeren, door twee in zijne

marschrichting gelegen punten in het oog te nemen en voorts de schouders vierkant te houden.

35. De frontmarsch wordt slechts over korte afstanden uitgevoerd ; daarbij worden tusschenruimte en richting naar de rechterzijde onderhouden.
36. Bij den flankmarsch volgen de manschappen het voetspoor van hun voorganger, zorgen zich op dezen te dekken en den afstand te behouden.
37. Bij den schuinschen marsch zorgen de manschappen de schouders vierkant te houden ; zij marcheeren zonder slingeren recht voor zich uit en zien toe zich niet te ver te verwijderen van hun nevenman naar de zijde der beweging, of zich te veel achter dezen te voegen.

De schuinsche strekking maakt een halven rechten hoek met de voorwaartsche ; de onderwijzer kan echter den betrokken g^e., bij het doen aannemen van den schuinschen marsch, ter bepaling van een gewilde strekking, een punt aanwijzen, waarop deze moet aanmarcheeren.

Het aanmarcheeren.

38. Zoowel uit de opstelling in front als uit die uit de flank kan aangemarcheerd worden op een der
- C^{os}. : 1°. *Voorwaarts* = MARSCH.
 2°. *Rechts (links) uit de flank* = MARSCH.
 3°. *Rechtsomkeert* = MARSCH.
 Uitv. : 1°. Aanmarcheeren als in punt 22.

Uitv. : 2°. Wenden als in punt 32, met dit verschil, dat bij de tweede bew. de voet niet wordt bijgetrokken maar met dezen, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

Uitv. : 3°. Wenden als in punt 33, met dit verschil, dat bij de derde bew. met den linkervoet, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

39. In den schuinschen marsch wordt aangemarcheerd op het c°. : *Schuinsrechts (-links)* = MARSCH, waarop met het linkerbeen, in de te volgen strekking, wordt begonnen.

De wendingen in den marsch.

40. Voor deze wendingen wordt, naar gelang zij naar rechts of links plaats hebben, het u.c°. uitgesproken op een oogenblik, dat de rechter(linker)-voet op den grond komt. Bij de uitvoeringen volgt het lichaam ongedwongen de bewegingen der voeten.

41. C°. : *Rechts (links) uit de flank* = MARSCH.

Uitv. : *Eerste bew.* Den linker(rechter)-voet met iets verkorten pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.

Tweede bew. Den anderen voet met een kleine voorwaartsche verplaatsing in het nieuwe front omzetten.

Derde bew. Met eerstgenoemden voet in het nieuwe front aanmarcheeren.

42. C° . : *Rechtsomkeert* = MARSCH.
 Uitv. : *Eerste bew.* Den linkervoet met iets verkorten pas neerzetten, de punt naar binnen gekeerd.
Tweede bew. Den rechtervoet oplichten en rechtsomgaande een halven cirkel omzetten.
Derde bew. Met den linkervoet in het nieuwe front aanmarcheeren.
43. C° . : *Schuinsrechts (-links)* = MARSCH.
 Uitv. : *Eerste bew.* Den linker(rechter)voet met iets verkorten pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.
Tweede bew. Met den anderen voet in de nieuwe richting aanmarcheeren.
44. Om uit den schuinschen marsch den frontmarsch te doen aannemen is het c° . : *Voorwaarts* = MARSCH, waarop overeenkomstig de uitv. van punt 43 gewend wordt.

Het halt houden.

45. Gaat het halt houden met een wending gepaard, dan moet het $u.c^{\circ}$. worden uitgesproken als in punt 40 is aangegeven.
 Uit alle marschen wordt halt gehouden op het c° . : *Sectie* = HALT ; is het gelid in een schuinschen marsch dan wordt op het $u.c^{\circ}$. in front gewend als in punt 43 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.
46. Uit den flank- en den frontmarsch zal het halt houden ook beoefend worden op de

C^{os}. : 1°. *Rechts (links) uit de flank* = HALT, en
 2°. *Rechtsomkeert* = HALT.

Uitv. : 1°. Wenden als in punt 41 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.

Uitv. : 2°. Wenden als in punt 42, met het verschil in de vorige alinea omschreven.

De opmarschen.

47. C^o. : *Rechts (links) opmarcheeren* = MARSCH.

Uitv. : O p d e p l a a t s u i t d e o p s t e l l i n g i n f r o n t : De r. (l.) g^e. wendt rechts (links). De andere g^e. en de manschappen gaan, ieder voor zich, met een eenigszins versnelden pas, langs den kortsten weg, naar hun plaats op de nieuwe frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar rechts (links) en nemen de houding aan.

O p d e p l a a t s u i t d e o p s t e l l i n g u i t d e f l a n k : De voorste g^e. blijft staan ; de andere g^e. en de manschappen formeeren het front rechts (links) van den voorsten g^e. en gaan daartoe, ieder voor zich, met een eenigszins versnelden pas, langs den kortsten weg, naar hun plaats op de frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar links (rechts) en nemen de houding aan.

I n d e n m a r s c h : Naar de beginselen als op de plaats. De g^e. op welken de beweging geschiedt, verkort, na zoo noodig de vereischte wending gemaakt te hebben, den pas tot de halve lengte ; de andere g^e. en de manschappen versnellen den pas een

weinig en nemen, op de frontlijn gekomen, den pas van de eerstgenoemden g^e. aan. Op het c^o. : *Voorwaarts* = MARSCH wordt de pas van de gewone lengte hernomen.

Opmⁿ. : Wordt gedurende of onmiddellijk na het opmarcheeren, *Sectie* = HALT gecommandeerd, dan wordt door de g^s. en de manschappen halt gemaakt voor zooveel zij reeds op de frontlijn zijn of zoodra zij daarop komen.

De onderwijzer zal ook doen opmarcheeren in eene richting, welke niet rechthoekig staat op die, waarin de klasse is opgesteld of marcheert. Hij zal daartoe vooraf, voor allen hoorbaar, den guide waarop de beweging moet geschieden, de strekking aanduiden.

TWEEDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op één gelid met het geweer.)

48. De klassen zijn in den regel niet sterker dan tien manschappen. Zij treden aan met het geweer bij den voet. De bewegingen met het geweer geschieden, voor zoover niet anders is bepaald, slechts met de armen en de handen ; het overige gedeelte van het lichaam blijft, zooveel doenlijk, stil.

Het op den grond plaatsen van den kolf moet zonder stooten geschieden.

ALGEMEENE BEHANDELING VAN HET GEWEER.

Het geweer bij den voet.

49. In *de houding* met het geweer bij den voet heeft de man dit, met bijna gestrekten arm, in de rechterhand omvat, tusschen den duim en de overige, flauw gebogen en samengevoegde vingers ; de hiel van de kolf aan de buitenzijde naast en tegen de punt van den rechervoet ; de ontlaadstok naar voren ; de tromp ongeveer anderhalve handbreedte van het lichaam.

Opm. : Waar in de verdere punten gesproken wordt van ‘de houding’, zonder meer, wordt de houding van het geweer bij den voet bedoeld.

50. Gedurende het rusten op de plaats met het geweer bij den voet, wordt dit met de rechterhand tusschen de banden vastgehouden. De kolf blijft op haar plaats.

Het aan den schouder hangen en het afzetten.

51. *C^o.* : *Aan den schouder = geweer.*

Uitv. : Met de rechterhand den loop naar rechts draaien en het geweer met de linkerhand tusschen de banden vastnemen ; den geweerriem met de rechterhand ter hoogte van den onderhand aanvatten, de palm der hand naar boven ; terwijl de linkerhand weder in de houding wordt gebracht, het geweer zonder slingeren, ongeveer in evenwicht, aan en achter den rechterschouder hangen,

de hiel van de kolf nagenoeg loodrecht boven de punt van den rechtervoet ; de hand - den geweerriem omvattende, de knokkels van de vuist recht op en neer, de duim aan de vingers gesloten - naar beneden laten glijden tot de duim ter hoogte van een handbreedte onder de okselholte gekomen is.

Opm. : Bij het rusten op de plaats mag de geweerriem worden losgelaten.

52. C^o. : *Zet af = geweer.*

Uitv. : De rechterhand een weinig vooruitbrengen zoodat de kolf naar voren komt ; het geweer met de linkerhand - de duim en de vingers in de ladegroeven - van den schouder lichten ; het met de rechterhand aanvatten als in punt 49 ; de linkerhand in de houding terugbrengen en het geweer bij den voet zetten.

Het presenteren en het afzetten.

53. C^o. : *Presenteert = GEWEER.*

Uitv. : *Eerste bew.* Het geweer met de rechterhand oplichten en rechtstandig voor het midden van het lichaam brengen met den ontladstok naar voren ; te gelijk het met de linkerhand, zonder den geweerriem te grijpen, aanvatten, de duim in zijn geheele lengte op de linkerladegroef, de overige vingers aaneengesloten, met het voorste lid in de andere groef, de pink in het benedeneinde. De linkerarm winkelhaaks en zoo dicht mogelijk bij het lijf.

Tweede bew. Met de rechterhand de greep omvatten.

Opn. : Is het geweer aan den schouder, dan wordt het met de linkerhand, als in punt 52, van den schouder genomen en overigens in de aangeduide houding gebracht op het c° . : *Presenteert = geweer.*

54. C° . : *Zet af = geweer.*

Uitv. : Het geweer met de rechterhand aanvatten als in punt 49, de linkerhand in de houding brengen en het geweer bij den voet zetten.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

55. C° . : *Knielen.*

Uitv. : Den rechtervoet, op den hiel, tot evenwijdig aan het gelid, naar rechts draaien ; tegelijkertijd met den linkervoet een halven pas schuinsrechts naar voren doen, in de knieën doorzakken, de rechterknie op den grond plaatsen : op den rechterhiel gaan zitten met het bovenlijf rechttop. Gedurende het vooruitbrengen van den linkervoet wordt het geweer een weinig naar voren verplaatst en bij het doorzakken met de linkerhand als voor het presenteeren en met de rechterhand in de greep aangevat. Gezeten zijnde ziet de man in het oorspronkelijk front rechtuit ; het geweer wordt met beide handen opgelicht, vlak gebracht en met de kolf rechts naast en tegen de rechterknie op den grond geplaatst, de loop naar boven, de tromp voor het midden van het lichaam en ter hoogte

van de kin ; de linkervoorarm rust nabij de knie op de linkerdijs.

56. C^o. : *Liggen.*

Uitv. : De man zakt in beide knieën tot op den grond door en legt zich, daarbij gebruik makend van de linkerhand, voorwaarts en een weinig naar rechts neder. De voeten worden daarna drie à vier handbreedten gespreid. Het geweer wordt, met de voorlade over den linkervoorarm, op den grond gelegd, de knop voor en nabij den rechterschouder en naar boven.

Opm. : De man zal toezien, dat bij het liggen geen zand of vuil in den loop, aan het vizier, in het magazijn of aan den grendel komt.

57. Wordt knielen of liggen gecommandeerd als het geweer aan den schouder is, dan wordt dit, vóór de uitvoering, bij den voet geplaatst.

58. C^o. : *Opstaan.*

Uitv. : *K n i e l e n d e* : De man vat het geweer met de rechterhand vóór de linker-, laat het uit deze los, richt zich vlug op, draait op den rechterhiel in front, trekt den linkervoet en het geweer bij en neemt de houding aan.

L i g g e n d e : De man grijpt het geweer met de rechterhand, richt zich vlug op, waarbij het geweer tot steun kan dienen, en neemt de houding aan.

Het opzetten en het afnemen der bajonet.

59. C^o. : *Bajonet = op.*

Uitv. : Met de linkerhand den gevestriem losmaken, met die hand, de knokkels naar het lichaam gekeerd, het gevest der bajonet omvatten ; de bajonet uit de scheede trekken en haar, naar de monding ziende, op het geweer plaatsen ; daarna de houding hernemen.

In de knielende of liggende houding wordt het geweer eerst achteruit gebracht en daarna met de rechterhand vóór het vizier aangevat. Na het opzetten der bajonet wordt het geweer in den vorigen stand terug gebracht.

60. C^o. : *Bajonet = af.*

Uitv. : De rechterhand opschuiven en met den duim dier hand op den gevestpal drukken ; naar de monding zien en met de linkerhand de bajonet afnemen ; naar de scheede zien en de bajonet opsteken, daarna den gevestriem vastmaken en de houding hernemen.

Opm. : Het afnemen der bajonet wordt alleen in staande houding beoefend.

HERHALING VAN HET EERSTE ONDERDEEL.

61. De bewegingen uit het eerste onderdeel worden met het geweer aan den schouder herhaald. Op de vleugels der klasse is daarbij een g^e. geplaatst.

Opmⁿ. : Staat het geweer bij den voet, dan behoeft het voor wendingen, richtingen of geringe

verplaatsingen niet vooraf aan den schouder te worden gehangen. Het geweer wordt alsdan op het w.c^o. eene handbreedte rechtstandig opgelicht en na de wending of op het c^o. : STAAT of na het halt houden, bij den voet gesteld. Bij het op den grond plaatsen der kolven zal geen gelijktijdigheid gevorderd worden.

Bij het beoordeelen der tusschenruimten met den rechterelleboog blijft de hand op haar plaats aan het geweer.

DERDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op twee gelederen).

62. De klasse bestaat in den regel uit niet minder dan zeven rotten. Op de vleugels van het voorste gelid is een g^e. geplaatst. Komt het andere gelid voor, dan gaan de g^s. in dit laatste over ; hetzelfde geldt voor een blind rot. De sterkte der klasse zal later, zoo mogelijk, tot die eener sectie worden opgevoerd. Bij de als sectie ingedeelde klasse worden ook in het achterste gelid g^s. geplaatst, die zich dekken op de g^s. van het voorste gelid.

Het nummeren geschiedt op het c^o. van den r.g^e. van het voorste gelid. Bij de oefeningen uit dit onderdeel met de klasse in front, zullen de gelederen afwisselend als voorste optreden.

63. In staande houding gaat het achterste gelid, op het c^o. : *Op . . . Meter (Met standvizier)*, aantredende met den rechervoet, twee voetlengten schuinsrechts

voorwaarts : op het c^0 . : *Roffel* wordt door het achterste gelid, alvorens de kolf op den grond te zetten, met een tegenovergestelde beweging, de gewone plaats hernomen.

64. De opmarschen hebben gelidsgewijze plaats als in het eerste onderdeel. De g^s . en de manschappen van het gelid, dat achter komt (blijft), dekken zich, in de lijn van hun gelid gekomen, op hun voorlieden.

De richtingen.

65. Het richten wordt beoefend als in het eerste onderdeel, met uitzondering dat geen vleugelmaan tot grondslag wordt gesteld en dat de onderwijzer bij het uitspreken van het tweede en derde c^0 . zich plaatst als in punt 31.

Zijn in het achterste gelid g^s . opgesteld, dan blijven dezen bij het richten op het eerste c^0 . op hun plaats.

De guide in het achterste gelid aan de zijde waarnaar gericht wordt, of, zoo zich daar geen guide bevindt, de vleugelmaan, strekt, nabij de richtingslijn gekomen, den linkerarm horizontaal voorwaarts en plaatst zich zoodanig dat hij met de vingertoppen de achterzijde van den linkerschouder van zijnen voorman even aanraakt, dekt zich op dezen en brengt onmiddellijk daarna den linkerarm weer in de houding. De overige manschappen van het achterste gelid en de guide aan de tegenovergestelde zijde van de richting, richten zich overeenkomstig het

bepaalde in de punten 29 en 30 naar de bevolen zijde en dekken zich tegelijkertijd op hunne voorlieden.

Opmⁿ. : Bij het halt houden bakenen de guides, zonder daartoe een c^o . af te wachten, de richtingslijn ongeveer één pas voor het front af, waarna de onderwijzer de vereischte c^{os} . doet.

Het richten moet bij de geoefende manschappen snel geschieden.

66. Op het c^o . : *Rechts (links) = richten* kan op den r. (l.) g^e . ook *in* de lijn van het gelid worden gericht. Een afbakening der richtingslijn heeft daarbij niet plaats.

Voor het uitspreken van het c^o . : *staat* plaatst de onderwijzer zich als in punt 31.

De flankopstellingen en de flankmarschen.

67. Gedurende een flankmarsch worden de afstanden bewaard door het gelid dat het laatst vóór was ; bij een marsch met vieren geschiedt dit door de buitenrij van dat gelid en hebben de afstanden de grootten als door de bewegingen van punt 70 worden verkregen.

De rotten of de afdeelingen van vieren, zijnde van beide gelederen de nummers 1 en 2, 3 en 4, enz. marcheeren gericht met den man, die voor den afstand zorgt.

De g^e . vóór het gelid of vóór de rij, waarin de afstanden bewaard worden, is met het onderhouden der marschrichting belast.

Opm. : De onderwijzer zal een als sectie ingedeelde klasse, zoo noodig, waarschuwen aan welke zijde het gelid marcheert, dat het laatst vóór was.

68. In de formatie met vieren zullen, bij alle overgangen tot twee gelederen, hetzij in front of uit de flank, op het w.c^o., de even nummers zich in hun rij ter hoogte van de plaatsen begeven, op welke zij gedurende de uitvoering moeten komen. Stilstaande doen zij daartoe een pas van de vereischte lengte achter(voor)-waarts ; in den marsch verkorten(verlengen) zij daartoe den pas.
69. Bij de overgangen in den marsch tot of uit den flankmarsch met tweeën of vieren, wordt de tijdmaat van den pas niet verbroken. De opmarsch blijft hiervan uitgezonderd.
70. Om uit de formatie met tweeën in die met vieren te doen overgaan is het
 C^o. : *Met vieren* = MARSCH.
 Uitv. : O p d e p l a t s : De even nummers stellen zich, aanvangende met den buitenvoet, met één pas van daartoe vereischte lengte, naast de oneven nummers van hun afdeeling van vieren. Oneven nummers, die geen even nummers naast zich krijgen, gaan, evenals de g^s. door één pas van daartoe vereischte lengte zijwaarts te doen, in de buitenrij van hun gelid.
 I n d e n m a r s c h : De g^s. en de manschappen die in de buitenrijen moeten komen, begeven zich daarin

door den binnenschouder voor te brengen en door den pas te verlengen (verkorten).

71. Om uit de formatie met vieren in die met tweeën te doen overgaan is het

C^o. : *Met tweeën* = MARSCH.

Uitv. : O p d e p l a a t s : De buitenrijen begeven zich, aanvangende met den binnenvoet, met één pas van daartoe vereischte lengte, op hun plaats op twee gelederen.

I n d e n m a r s c h : De buitenrijen brengen den buitenschouder voor en voegen zich op twee gelederen.

72. C^o. : *Met rotten rechts (links)* = MARSCH.

Uitv. : Het voorste rot of de voorste afdeeling van vieren verandert rechthoekig of tot in een strekking door den onderwijzer aangegeven van marschrichting. De manschappen onderhouden de tusschenruimte en de richting naar den uitkomenden vleugel en maken de passen kleiner, naarmate zij zich dichter bij de spil bevinden. De man aan de spil verkort den pas zooveel als noodig is en wint door het beschrijven van een kleinen cirkelboog grond naar voren. In de nieuwe marschrichting aangekomen wordt de pas van de gewone lengte hernomen en in de nieuwe richting doorgemarcheerd. De volgende rotten of afdeelingen van vieren marcheeren door tot in de lijn, waar de beweging van de voorgaande afdeeling begonnen is en veranderen aldaar, op gelijke wijze, van marschrichting.

Opm. : Deze beweging zal ook beoefend worden onmiddellijk na een overgang tot den flankmarsch. Het w.c^o. daartoe wordt dan door de woorden : *met rotten rechts (links)* gevolgd.

73. In de formatie met vieren kan op de c^{os}. van de punten 39 en 43, tot den schuinschen marsch en op de c^{os}. van de punten 44 en 45 weder tot de flankformatie worden overgegaan. Gedurende den schuinschen marsch zullen de manschappen, in de buitenrij naar de zijde der beweging, de afstanden bewaren.

**Uit de formatie in front overgaan tot
de formatie met vieren.**

74. Voor deze overgangen : 1°. op de plaats, 2°. tevens aanmarcheerend, 3°. in den marsch en 4°. tevens halt makend, zijn respectievelijk de

C^{os}. : 1°. : *Met vieren rechts (links) = OM.*

2°. : *Met vieren rechts (links) uit de flank =
MARSCH.*

3°. : *Met vieren rechts (links) uit de flank =
MARSCH.*

4°. : *Met vieren rechts (links) uit de flank =
HALT.*

Uitvⁿ. : De manschappen die in de binnenrijen moeten komen :

1°. : wenden op de plaats,

2°. : marcheeren uit de flank aan,

3°. : wenden in den marsch, en

4°. : maken uit de flank halt, als in het eerste

onderdeel. De g^s. en de manschappen, die de buitenrijen moeten vormen, voegen zich, met het bevolen front op hun plaats in de afdeeling van vieren. Bij de beweging onder 2°. bedoeld, beginnen laatstgenoemden met denzelfden voet als de manschappen der binnenrijen.

Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front.

75. Voor deze overgangen : 1°. op de plaats, 2°. tevens aanmarcheerend, 3°. in den marsch en 4°. tevens halt makend, zijn respectievelijk de

C^{os}. : 1°. : *Links (rechts)* = FRONT.

2°. : *Links (rechts) uit de flank* = MARSCH.

3°. : *Links (rechts) uit de flank* = MARSCH.

4°. : *Links (rechts) uit de flank* = HALT.

Uitvⁿ. : De binnenrijen verrichten de bevolen bewegingen als in het eerste onderdeel. De g^s. en de manschappen in de buitenrijen voegen zich, daarbij het bevolen front aannemende, op hun plaats in het gelid.

Het oefenen met den looppas.

76. De bewegingen in den marsch worden in dit onderdeel ook in den looppas beoefend.

Voor de bewegingen in den looppas wordt geen vastheid van uitvoering gevorderd, alle u.c^{os}. zullen diensvolgens op eenigszins aangehouden toon worden uitgesproken.

Bij den frontmarsch en bij den schuinschen marsch uit dezen, neemt het achterste gelid als de looppas wordt gebezigd, op het u.c^o. dubbelen afstand van het voorste. Alvorens halt te houden of bij het overgaan tot den gewonen pas, zoomede bij een overgang tot den flankmarsch met vieren, wordt door het achterste gelid, tevens de normale afstand of tusschenruimte hernomen.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

77. Bij de klasse in front verricht het achterste gelid op het c^o. : *Knielen* en het daarop volgende c^o. : *Opstaan*, voor (na) de uitvoering, de bewegingen in punt 63 omschreven.

In de opstelling uit de flank met tweeën houdt ieder man bij het knielen de tromp van zijn geweer aan de buitenzijde van zijn voorman.

78. Bij de klasse in front doet het voorste gelid op het c^o. : *Liggen*, vóór de uitvoering, drie passen voorwaarts. Op het c^o. *Opstaan* sluit het achterste gelid, na de uitvoering, tot den gewonen afstand op.

In de opstelling, uit de flank met tweeën legt de voorste g^e. of leggen de voorste g^s. zich neder als bij de frontopstelling op één gelid. Het voorste rot legt zich, terwijl de voeten op dezelfde hoogte blijven, zooveel buitenwaarts van de g^s., als noodig is om dezen niet te raken. De overigen leggen zich dienovereenkomstig, evenwijdig met hun voorman, op den grond.

In de opstelling uit de flank met vieren doen de buitenrijen, vóór de uitvoering, een pas buitenwaarts. De binnenrijen leggen zich neder, als bij de opstelling uit de flank met tweeën ; de buitenrijen leggen zich evenwijdig aan de manschappen der binnenrij van hun gelid. Bij het opstaan wordt aangesloten bij de binnenrijen en de gewone opstelling uit de flank met tweeën of vieren hernomen.

Opm. : Wordt gedurende den marsch *Knielen (Liggen)* gecommandeerd, dan wordt halt gemaakt en vlug de bevolen houding aangenomen. Is de klasse in liggende of knielende houding, dan wordt op een w.c^o. voor het aanmarcheeren vlug opgestaan, het geweer aan den schouder genomen en op het c^o. : MARSCH aangemarcheerd. Deze bewegingen worden voornamelijk beoefend in de flankformatie met vieren.

De stormaanval.

79. De stormaanval zal meestal door snel vuren worden ingeleid, welk vuur met de bajonet op het geweer en, in den regel, op een afstand tusschen 400 en 200 M. wordt afgegeven.

Na het fluitsignaal tot het tijdelijk ophouden met vuren, doet de onderwijzer het

C^o. : *Attaqueeren* = MARSCH.

Uitv. : Op het w.c^o. wordt, na zoo noodig den loop gesloten of den knop rechtstandig en weder naar rechts te hebben gebracht, de haanpal naar rechts omgelegd (in staande houding, het geweer bij den

voet gezet) en de patroontasch met den riem gesloten.

Is de klasse geknield, dan wordt, zoodra de onderwijzer zich daarvoor plaatst, opgestaan.

Op het u.c^o. wordt met een vluggen pas aangemarcheerd. De onderwijzer geeft, door zijn voorbeeld, de snelheid van het oprukken aan. Een zelfde pas wordt niet gevorderd ; de geweren worden in de rechterhand gedragen.

Op ongeveer 200 M. van het te bestormen punt commandeert de onderwijzer *Looppas*, waarop de manschappen tevens het geweer nemen, ongeveer als bij het vullen van het magazijn en met de rechterhand in de greep.

Even voor de vijandelijke opstelling heft de onderwijzer den kreet *HOERA* aan, die door de manschappen meermalen wordt herhaald ; zij storten zich alsdan, zonder op de richting te letten, in den snelsten gang, op den vijand.

Nadat in de stelling genoegzaam zou zijn doorgedrongen, commandeert de onderwijzer *Halt*, waarop in de lijn der voorsten halt gemaakt en het c^o. voor het vuren afgewacht wordt.

Opn. : Begint de aanval op geringer afstand dan 200 M. dan wordt aanstonds in den looppas opgerukt op het

C^o. : *Attaqueeren, looppas* = MARSCH.

Het aan rotten zetten en het weder nemen der geweren, enz.

80. *C^o.* : *Aan rotten* = *geweer*.

Uitv. : Het voorste gelid wendt rechtsomkeert ; de

manschappen nemen het geweer, zoo noodig, van den schouder, vatten het met de rechterhand tusschen de banden en plaatsen het, terwijl zij den loop naar rechts draaien, in iedere afdeeling van vieren met de kolf nabij den hiel van den buitenvoet ; de tegenover elkander staande manschappen haken de ontlaadstokken ineen en doen in iedere afdeeling van vieren de geweren daarna binnenwaarts hellen, totdat ze elkander tegenhouden en steunen. De manschappen maken daarna twee passen achterwaarts.

Op het c^o. : RUST, wordt, vóór het brengen van den groet, door het voorste gelid rechtsomkeert gewend.

Opmⁿ. : De g^e. of g^s. zullen zoo noodig en mogelijk een onvoltallige afdeeling van vieren op hun vleugel aanvullen.

Van drie geweren wordt, na een geringe zijwaartsche verplaatsing van dat uit het achterste gelid, op overeenkomstige wijze een rot gemaakt.

Op den vleugel overschietende geweren worden, nadat gelederen zich achterwaarts geplaatst hebben, tegen, het naastbij zijnde rot gezet.

81. De onderwijzer laat als regel, alvorens uiteen te doen gaan, de uitrusting dan wel alleen den ransel afleggen.

C^o. : *Uitrusting afhangen.*

Uitv. : De g^s. en de manschappen ontdoen zich vlug van hun ransel en plaatsen dezen zoodanig naast en voor zich op den grond, dat in iedere afdeeling van

vieren de ransels elkaar met de binnenzijde gelidsgewijze steunen. Daarna wordt de koppel enz., over den ransel gelegd. Op den vleugel overschietende ransels worden, op overeenkomstige wijze, tegen de naastbijzijnden geplaatst. De broodzak wordt, tenzij anders is bevolen, omgehouden.

82. C^o. : *Ransel afhangen.*

Uitv. : Als in den eersten volzin van de uitv. van *Uitrusting afhangen.*

Opnⁿ. : Is na het afhangen (punten 81 en 82) de klasse niet uiteengegaan, dan wordt tot het doen omhangen gecommandeerd : *Omhangen.*

Bij het af en omhangen helpen de manschappen elkaar.

83. C^o. : *Verzamelen.*

Uitv. : Is de uitrusting (Zijn de ransels) afgelegd, dan treedt de klasse aan als bij het afhangen. De uitrusting wordt (De ransels worden) vlug omgehangen en de geweren, die niet tot een rot behooren, worden weggenomen. Naarmate de manschappen gereed komen, stellen zij zich op, als bij het aan rotten zetten der geweren en rusten op de plaats.

Is de uitrusting (Zijn de ransels) niet afgelegd, dan treden de manschappen aanstonds in de laatst bedoelde opstelling aan.

84. C^o. : *Neemt = geweer.*

Uitv. : Op het w.c^o. wordt de houding (punt 11)

aangenomen, waarbij ieder man zijn geweer met de rechterhand tusschen de banden aanvat. Op het u.c°. worden de rotten, zonder wringen, voorzichtig uiteengenomen ; de manschappen blijven het geweer tusschen de banden vasthouden, wenden in front en stellen zich op de plaats rust.

HOOFDSTUK III.

(OEFENINGEN IN VERSPREIDE ORDE.)

85. In verband met de meerdere zelfstandigheid van den enkelen man, die bij alle uitvoeringen niettemin moet rekening houden met de opstelling of de bewegingen van zijn nevenlieden, worden door de verspreide orde hogere eischen gesteld aan zijn verstand, wilskracht, kalmte en gehoorzaamheid.
86. In de verspreide orde zijn de manschappen in de groep (punt 95) opgesteld met een tusschenruimte van in den regel niet meer dan 4 pas.
87. Een onbewegelijke houding, gelijkmatige uitvoeringen, een nauwkeurige richting en een zelfde pas, zullen in de verspreide orde niet gevorderd worden.
88. In beweging zijnde wordt het geweer in een der handen gedragen, de tromp echter niet lager dan de kolf.
89. Stilstaande wordt front naar den vijand gemaakt. Indien niet gevuurd wordt, is het geweer bij den voet of als bij het knielen of liggen.
90. Waar niet uitdrukkelijk is bepaald, dat de g.cⁿ. de

bewegingen doen uitvoeren, hebben deze plaats op de c^{os} . van den $s.c^t$. De c^{os} . en de overige bevelen van de $s.c^t$. worden, in de verspreide orde, in den regel voorafgegaan door een attentie-sein, bestaande in een eenigszins aangehouden stoot op de signaalfluit.

De c^{os} . van den $s.c^t$., waarop de uitvoeringen rechtstreeks moeten plaats hebben, worden alleen dan door een waarschuwing van den betrokken $g.c^t$. gevolgd, indien het blijkt, dat het c^o . niet verstaan of begrepen is.

91. Het eerste onderricht bestaat uit de strikt noodige oefeningen op open en effen terrein, met de als sectie ingedeelde klasse te houden. Zij dienen om de manschappen met de hun betreffende c^{os} . en met de formatie en de bewegingen der sectie in verspreide orde eenigszins bekend te maken.
92. Daarna wordt onderwezen op welke wijze het terrein tot verhooging van de kans op eigen vuuruitwerking en tot vermindering der kwetsbaarheid of zichtbaarheid kan benuttigd worden. Dit onderricht heeft groepsgewijze en buiten het sectieverband plaats.
93. Indien de manschappen genoegzaam opgeleid zijn om binnen de grenzen hunner bevoegdheid in de groep, van het terrein partij te trekken, dan zullen de opstelling en de bewegingen der sectie, met inachtneming van de terreingesteldheid, beoefend worden.

94. Nadat de bewegingen der verspreide sectie in het terrein eenige malen beoefend zijn, zal het voortgezet oefenen, zooveel mogelijk, op teekens plaats hebben, als o. a. aangegeven zijn in het *Voorschrift op den Velddienst*.

EERSTE ONDERRICHT DER SECTIE.

95. De beide gelederen vormen ieder twee groepen, die in de gesloten sectie, zoowel in de front- als in de flankopstelling, naar gelang van hun plaats, de namen dragen van rechter-(linker-)voorste en rechter-(linker-)achterste groep.

De g^s. treden, bij het verspreiden, als c^t. op van de groep, waar zij in de frontopstelling naast staan.

De indeeling in groepen heeft na het aantreden plaats en geschiedt door den r.g^e. van het voorste gelid. De groepen zijn zoo mogelijk even sterk, met dien verstande, dat in de beide rechtergroepen een gelijk en even aantal manschappen wordt ingedeeld.

Bij het verspreiden wordt in den regel tusschen de groepen evenveel ruimte genomen, als tusschen de manschappen is bevolen.

In de verspreide orde hebben de groepen de namen van : rechter-, tweede, derde en linkergroep.

Het eerste onderricht wordt door een onderofficier gegeven.

Het verspreiden en het verzamelen.

96. Zoowel uit de front- als uit de flankformatie

geschiedt het verspreiden op de rechter-voorste groep. De linker-voorste komt altijd links naast eerstgenoemde, terwijl de rechter- en linker-achterste groepen, in de verspreide sectie, de rechter- en linkervleugelgroepen vormen. Gedurende het verspreiden houden de g.cⁿ. zich op, waar zij de beweging hunner groep het gemakkelijkst kunnen leiden.

97. Om de stilstaande of marcheerende sectie in de lijn te doen verspreiden is het

C^o. : Op . . . . pas verspreiden.

Uitv. : U i t d e f l a n k f o r m a t i e : De manschappen der rechter (linker) groepen marcheren naar rechts (links) op en nemen daarbij de bevolen tusschenruimten ; het hoofd der rechter-voorste groep maakt, zoo noodig, halt. Gedurende de beweging wijzen de cⁿ. der linker-voorste en der achterste groepen de richting van den opmarsch aan, opdat gedurende dezen, ook de ruimten tusschen de groepen worden verkregen.

U i t d e f r o n t f o r m a t i e : De manschappen der rechter-voorste groep nemen op den linkervleugelman, die staan blijft of halt maakt, de bevolen tusschenruimten. Ieder der overige groepen maakt een flankbeweging naar de vereischte zijde ; de manschappen nemen daarbij, door bij opvolging aan te marcheren, de tusschenruimten. Zoodra de achterste man der groep te juister plaats is gekomen, commandeert de g.c^t. : *Halt.*

98. Om het verspreiden der stilstaande of marcheerende sectie met terrein-winnen te doen gepaard gaan, wordt de voorwaarts in te nemen lijn of de, door de tweede groep, te volgen strekking overluid aangegeven.

C^o. : Op . . . . pas voorwaarts verspreiden.

Uitv. : Naar de beginselen als in de lijn. Uit de flankformatie marcheert het hoofd der rechter-voorste groep en uit de frontformatie de linkervleugelman der tweede groep, in de bevolen strekking aan of door.

99. Wordt gecommandeerd *Verspreiden* of *Voorwaarts verspreiden*, dan zijn de tusschenruimten gelijk aan die in gesloten orde (punt 13).

100. Wanneer de manschappen voldoende geoefend zijn in het verspreiden, dan zal zulks in den regel in den looppas plaats hebben. Daartoe wordt het desbetreffende *c^o*. door *looppas* gevolgd.

Bij de marcheerende sectie wordt de gewone pas weder aangenomen, zoodra de manschappen of de groepen op hun plaats in de verspreide sectie komen.

101. *C^o. : Verzamelen.*

Uitv. : De *g.cⁿ*. begeven zich met den looppas naar de *s.c^t*. en stellen zich, bij dezen het front der sectie afbakenend, als *g^s*. op. De manschappen gaan op hun plaats in de sectie.

Opm. : Wordt *Verzamelen*, *looppas* gecommandeerd, dan nemen ook de manschappen den looppas

aan en voegen zich tusschen de g^s. op twee gelederen ; beweegt de s.c^t. zich, dan volgen de g^s. en worden de gelederen gedurende den marsch geformeerd.

Bij het verzamelen - niet in den marsch - maakt de s.c^t. front naar de sectie.

De vuren.

102. De opening van het vuren heeft plaats als in de gesloten orde (S. V. I.). Kan het doel niet in het bijzonder worden aangewezen dan vuurt ieder tirailleur op een gedeelte der vijandelijke stelling of op een tegenstander, recht voor zich uit.

De g.cⁿ. zien toe, dat het vizier wordt gesteld en dat rustig gericht wordt.

Houdt het vuren ondanks herhaald fluitsignaal niet op, dan begeeft de g.c^t. zich naar de nog vurende manschappen der groep - veelal zal zulks kruipende moeten geschieden -, en *doet het vuur eindigen*.

103. In beweging zijnde wordt nimmer gevraagd. Voor iedere verplaatsing leggen de manschappen, na zoo noodig den knop rechtstandig en weder naar rechts te hebben gebracht, den haanpal naar rechts om en wordt de patroentasch met den riem gesloten (Opm. bij punt 104).

Na opnieuw stelling te hebben genomen, zullen de manschappen zoodra zij op adem zijn gekomen en, des bevolen, inmiddels het vizier versteld hebben, zonder c^o. af te wachten, met vuren doorgaan (S. V. I.).

De marschen in de stormaanval.

104. De front-, flank-, en schuinsche marschen, het aannemen van den looppas, zoomede de overgangen van den eenen marsch in een anderen, geschieden op de woorden van de daartoe betrekkelijke w.c^{os}. der gesloten orde.

De marschen worden gestaakt op het c^o. : *Halt*.

Bij den front- en den schuinschen marsch zijn de g.cⁿ. vóór, bij den flankmarsch aan de van den vijand afgekeerde zijde, nabij het hoofd van hun groep.

Voor iederen frontmarsch wordt het c^o. voorafgegaan door de aanw. : *Richting op de . . . groep*. De s.c^t. bevindt zich gedurende het terrein-winnen of gedurende een terugtrekken, in den regel, vóór de richtingsgroep. De c^t. dezer groep doet, na het aanmarcheeren, de aanw. : *Richting rechts (links)* en duidt, zoo noodig, aan den betrokken vleugelman, de door dezen te volgen strekking aan. De overige groepen bewaren het verband, naar de zijde der richtingsgroep. De ruimten tusschen de groepen worden door de betrokken vleugellieden onderhouden.

Bij zijwaartsche of schuinsche verplaatsingen wordt het verband bewaard naar de zijde der verplaatsing.

Opmⁿ. : In verspreide orde zal het opzetten der bajonet ook gedurende den marsch beoefend worden.

Het omleggen van den haanpal en het sluiten

der patroontasch (punt 103) geschieden bij frontmarschen op de aanw. : *Richting op de . . . groep*, en bij de overige marschen op de c^{os} . voor die marschen.

105. De stormaanval geschiedt op het c^o . : *Attaqueeren* en overigens naar de beginselen en de c^{os} . van punt 79.

OPLEIDING DER GROEP IN HET TERREIN.

106. Dit onderricht heeft niet op c^{os} . doch bespreken-derwijze en op waarschuwingen plaats en wordt, zooveel mogelijk, door een onderofficier gegeven.
107. Den manschappen zal worden ingeprent, dat het dekking nemen nimmer ten koste mag komen van de eigen vuuruitwerking. zij zullen opmerkzaam gemaakt worden, dat sommige dekkingen, als struiken, heggen, akkergewas, heiningen, enz. alleen aan het gezicht onttrekken ; dat dunne boomen, halfsteensmuren, enz. bovendien, naar ge-lang van den afstand, eenigszins tegen geweerkogels beveiligen ; en dat anderhalfsteensmuren, aardwallen niet minder dan 1 M., enz. afdoende bescherming geven tegen de kogels der handvuurwapenen. (Punt 9 van het Pioniervoorschrift voor de Infanterie 1906.)
108. Voor zoover terreinvoorwerpen bij het richten tot steun van het geweer kunnen dienen, zal de onderwijzer den tirailleurs leeren, hoe zij, in de

verschillende houdingen en in verband met hun lichaamsbouw, daarvan het beste gebruik maken.

109. Na telkens de plaats te hebben aangeduid waar een tegenpartij ondersteld wordt, laat de onderwijzer de groep in verschillende richtingen, in een te noemen lijn, stelling nemen. Hij beoordeelt daarna of van het terrein doelmatig is gebruik gemaakt, met name : of de manschappen op de vijandelijke stelling kunnen richten ; of de nevenlieden door het vuren niet zouden gehinderd worden ; of door ieder tirailleur een goede houding is aangenomen en of het verband in de groep genoegzaam is bewaard gebleven.

Is een en ander beoordeeld en, zoo noodig verbeterd, dan bespreekt de onderwijzer, waar dit dienstig is, de wijzigingen in de opstelling, indien daaruit niet moest geschoten worden en doet die gewijzigde opstelling aannemen.

110. Moet kortstondig stelling genomen worden op een plaats, waar geenerlei dekking aanwezig is, dan legt de tirailleur zich plat op den grond, tenzij het vuren vordert, dat een andere houding wordt aangenomen.
111. De onderwijzer vestigt er de aandacht op, dat soms langdurig in dezelfde opstelling moet worden stand gehouden en bespreekt de bestemming van de schop, tot het verbeteren van bestaande en tot het opwerpen van kunstmatige dekkingen.

112. Hebben de manschappen een voldoende begrip van de opstellingen in verschillende terreinen, dan leert de onderwijzer hen, zich ook gedurende de beweging, zooveel doenlijk, aan het vuur te onttrekken. Bij het stelling verwisselen wordt alleen dan van den gewonen pas gebruik gemaakt, indien de door te trekken ruimte ongevaarlijk is ; het zal echter meestal in den looppas gebukt moeten geschieden. De groep wordt daarbij geoefend om verband te houden naar een der vleugels.

113. Ook het kruipend terrein winnen zal beoefend worden.

Bij kleine verplaatsingen wordt daarbij het geweer in de rechter- of in de linkerhand gehouden ; bij grootere zal het b.v. met den riem om den hals gehangen worden.

Het kruipen met den romp dicht langs den grond is alleen mogelijk, wanneer de man de beide handen vrij heeft ; het is vermoeiend en slechts langzaam wordt terrein gewonnen.

Opmⁿ. : In het algemeen zal in het gevecht het kruipen alleen dan toepassing vinden, wanneer de beweging der tirailleurlinie tot staan is gekomen en *dekking* meer gewicht in de schaal legt dan *tijd*.

De man zal toezien, dat bij het kruipen geen zand of vuil in den loop, aan het vizier, in het magazijn of aan den grendel komt.

Bijzondere plichten van den tirailleur.

114. Het groepsgewijze onderricht zal tevens strekken

om de manschappen met hun overige plichten in de tirailleurlinie bekend te maken. Deze zijn :

Bedaard blijven ; met de mede-tirailleurs samenwerken en elkander ondersteunen.

Letten op het attentie-sein van den s.c^t. ; alle bevelen onmiddellijk uitvoeren ; ook uit de beste dekking aanstonds opspringen, indien een c^o. of waarschuwing dit eischt.

Nimmer wijken of keert-maken dan op uitdrukkelijk bevel.

Niet op eigen gezag gewonden verzorgen.

Alleen vaardig-maken en schieten nadat de vuuropening gecommandeerd is, uitgezonderd tot waarschuwing of alarmeering - indien deze op andere wijze niet tijdig kan geschieden - en tot zelfverdediging.

Het vizier nauwkeurig stellen, altijd scherp en rustig richten en bedenken dat niet *veel* schieten maar *goed* schieten de kansen verbetert en tot het gevechtsdoel nader brengt.

Alleen aan het vuren deelnemen, zoolang het doel zichtbaar of aanwezig blijft.

Telkens als daartoe gelegenheid bestaat, uit eigen beweging, de rechterschouder, zoo noodig, uit de linker aanvullen ; als het eigen geweer onklaar mocht zijn, zoo mogelijk onverwijd, dat van een gevallene nemen.

Cavalerie ziende opdagen, welke nog niet gemeld werd, ‘cavalerie’ roepen en de richting aanwijzen, waarin deze wordt waargenomen.

Na een aanval de vervolging onder geen voor-

wensel voortzetten, nadat *Halt* gecommandeerd is.

Van zijn groep gerakende, zich bij de naastbij vechtende afdeeling aansluiten en de bevelen volgen van hem, die daar commandeert. Na het gevecht de eigen compagnie weder opzoeken.

OPSTELLING EN BEWEGINGEN DER SECTIE TOEGEPAST IN HET TERREIN.

115. Deze oefeningen worden op verschillende terreinen gehouden en door een luitenant of onderofficier, als s.c^t. geleid. De g.cⁿ. treden daarbij niet als mede-onderwijzers, doch in hun tactische taak op ; zij waarschuwen niet meer en spreken niet luider dan noodig is.

116. De bewegingen der sectie zullen beoefend worden, zonder daarbij een gevecht op kleine schaal na te bootsen.

Het snel ontwikkelen eener tirailleurlinie naar een gewenschte richting of op een gewilde plaats moet vooral worden nagestreefd.

117. De s.c^t. zal toezien, dat het stelling nemen vlug geschiede ; dat uit ieder daarvoor gekozen opstelling de vijand kan worden onder vuur genomen ; dat de groepen het verband bewaren en dat zij elkander in haar bewegingen of in haar vuur niet hinderen.

Bij het stelling nemen kan het tot juister beschieting van het doel wenschelijk zijn, dat de

tirailleurs van een of meer groepen bij elkander aansluiten.

118. In een ondersteld verdedigend optreden moet de plaatsing der groepen zoodanig gekozen worden, dat zij elkander kunnen ondersteunen en dat het onmiddellijk vóór de sectie gelegen terrein, zoo ver mogelijk, bestrijkend kan worden onder vuur genomen.

119. Moeten ruimten doorloopen worden, die onder vijandelijk vuur zijn, dan geschiedt dit veelal in den looppas, zoogenaamd sprongsgewijze, hetzij door de sectie in haar geheel, hetzij in gedeelten ; desnoods door enkele menschen.

De sprongen moeten verassend voor den vijand plaats hebben en zoo snel mogelijk worden uitgevoerd.

De lengte van den sprong bedraagt zelden meer dan 80 M. Zij is afhankelijk van den afstand waarop men zich van den vijand bevindt, van de uitwerking van het vijandelijk vuur, van de gesteldheid van het terrein en van den toestand van den troep.

De sprongen worden door levendig vuur voorbereid en geschieden in verband en samenwerking met de nevenafdeelingen.

Door voortdurende oefening moet bereikt worden, dat de uitvoering van het bepaalde in punt 103, het opspringen en voorwaarts snellen niet vertraagt. Op het c^o. of het teeken *Halt* werpen allen zich

onmiddellijk neder ; zij verbeteren daarna kruipend de opstelling.

Veerkrachtig opspringen, het snel afleggen van den te doorloopen afstand en het zich vervolgens plotseling neerwerpen zijn hoofdvereischten.

Opm. : De onderwijzer kan, ter beoefening van verband en samenwerking, twee sectiën naast elkaar doen optreden.

120. Zijwaartsche verplaatsingen moeten in het werkzame vuur van den vijand onuitvoerbaar geacht worden, indien daarbij de steun van goede dekkingen ontbeerd wordt.
121. Bij het oefenen in het afslaan van een stormaanval is de bajonet op het geweer geplaatst en zullen, met uitzondering c.q. van den s.c^t., alle geweerdragenden aan het vuur deelnemen.
122. De manschappen moet worden ingeprent, dat indien talrijke vijandelijke infanterie, bij helder weer, binnen 400 M. eener bezette stelling aanvallend genaderd is, terugtrekken daaruit over open terrein met een bijna zekere vernietiging gelijk staat. Daarentegen kan de vaste wil om niet te wijken, gepaard aan een goed gebruik van het geweer, een genoegzame zekerheid geven, dat een stormaanval, zelfs van groote overmacht, zal worden afgeslagen.
123. Tot het afslaan van een cavalerie-aanval moeten verplaatsingen in beginsel worden vermeden. Toch kan het, in een niet versterkte stelling, naargelang van

de aanvalsrichting somwijlen doeltreffend zijn, dat de sectie of eenige groepen, indien zij niet beschoten worden en daartoe de tijd en de gelegenheid bestaan, zich op een zeer nabij gelegen en voor de ruitery moeilijk genaakbaar punt verzamelen.

124. Het vuur op aanvallende cavalerie wordt, door de rechtstreeks met den aanval bedreigde sectie, niet geopend, dan nadat de ruitery tot 600 M. genaderd is.
125. Dreigt het, bij het doen of bij het tegenstaan van een aanval, tot een handgemeen te komen, dan moet de man op het gebruik van het geweer als vuurwapen bedacht blijven. Alleen als het schieten, door gemis aan munitie of om het gevaar van eigen kameraden, mocht uitgesloten worden, zal het geweer als stootwapen worden aangewend.
126. De sectie zal bij dit onderricht geoefend worden in de voorbereidende werkzaamheden en maatregelen tot het versterken van een, haar ter verdediging aangewezen, terreinvak, overeenkomstig de daaromtrent gemaakte bepalingen in het *Pioniersvoorschrift voor de Infanterie 1906*. Nadat de normale regels op vlak terrein behandeld en genoegzaam bekend zijn, zullen op onderscheidene terreinen de afwijkingen en vereenvoudigingen besproken worden, die ter plaatse, bij het verbeteren van bestaande en bij het opwerpen van kunstmatige dekkingen, zouden voorkomen.

Bijzondere plichten van den groepscommandant.

127. Behalve de verplichtingen, die te zijnen aanzien uit de voorgaande punten van dit hoofdstuk voortvloeien, zal de g.c^t. nog het volgende in acht nemen :

Den tirailleur aanwijzen, die hem zoo noodig onmiddellijk vervangt.

Een goed voorbeeld geven en toezicht houden op alle uitvoeringen van zijn groep.

Niet in beweging, zich achter of in zijn groep en zoodanig opstellen, dat hij den vijand kan waarnemen en, zoo eenigszins mogelijk, ook door de s.c^t. wordt gezien.

De aanwijzingen *levendiger vuren* en *langzamer vuren* doen wanneer zulks noodig blijkt.

Desvereischt in bedekt terrein een of meer manschappen aanwijzen, om het verband met de neven-groep in de richting van den s.c^t. te onderhouden.

Het langzaam vuren tijdelijk doen ophouden indien het schieten voor afdelingen der eigen partij gevaarlijk wordt.

De eigen munitie, zoo noodig, aan de tirailleurs uitgeven ; bij elke daartoe gunstige gelegenheid de munitie van buiten gevecht geraakten doen nemen en deze, zoomede de overige aanvullingen, over de groep verdeelen.

Bij vermenging met een andere groep een gedeelte van de doorengeraakte groepen onder zijn c^o. nemen.

HOOFDSTUK IV

(BEHANDELING VAN HET GEWEER ALS STOOTWAPEN).

Zie Voorschrift voor het Bajonetvechten.

BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN

HOOFDSTUK VII

**Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van en
het salueren met de sabel**

HET TREKKEN.

428. De officieren en de niet-geweerdragende onderofficieren, die over of in een gewapende troep commanderen, zoomede de adjudant–onderofficieren, sergeant–majoors, foeriers en de niet bereden adjudanten daarbij ingedeeld, hebben tenzij ‘in het gelid vrij’ gemarscheerd wordt, de sabel getrokken. Bereden adjudanten en het bereden personeel tot een staf behorende trekken de sabel niet.

Opm. : In het gevecht of bij een gevechtsexercitie blijft of wordt de sabel opgestoken, wanneer zij om de één of andere reden hinderlijk is.

HET DRAGEN.

429. *Op de plaats en in de houding* wordt de sabel met het scherp naar voren en de rug tegen de schouder, recht op en neer in de rechterhand gehouden : de arm omlaag en bijna gestrekt, de elleboog ongedwongen teruggetrokken ; de greep tusschen de duim en de voorste twee vingers samengevoegd en naar achteren.

In de marsch neemt de rechterarm de natuurlijke beweging, terwijl de kling tegen de bovenarm rust. De scheede van de officierssabel kan met de linkerhand worden vastgehouden.

Te paard en *in de houding* wordt de sabel gedragen als te voet, met dit verschil, dat de rechterhand op het voorste gedeelte van de dij rust en dat het scherp een weinig naar rechts is gekeerd.

HET SALUEREN.

430. *Op de plaats : Eerste bew.* De sabel recht op en neer, met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst, voor het rechteroog brengen, het scherp naar links en de elleboog tegen het lijf.

Tweede bew. De arm omlaag strekken en tegelijk de kling met de punt naar beneden brengen, de rechterhand naast de dij met de nagels naar voren.

Derde bew. De sabel in de stand brengen als bij de eerste bew.

Vierde bew. De sabel dragen als in de houding.

In de marsch : als op de plaats ; de eerste bew. geschiedt als men het punt, waar het eerbewijs moet worden toegebracht, tot op vijf passen genaderd ; de derde bew. indien men dat punt twee passen voorbij is. Gedurende het salueren wordt de linkerarm niet bewogen.

Opmⁿ. : Het salueren met de sabel geschiedt uitsluitend door de officieren. De onderofficieren, die de sabel getrokken hebben, staan gedurende het presenteeren der geweren in de houding van de eerste bew. van het salueren.

Wanneer de geweren als eerbewijs worden gepresenteerd, voeren de officieren, voor zoover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en de tweede bew. van het salueren uit en blijven, gedurende het presenteeren der geweren, in die houding staan. Officieren die de sabel niet getrokken hebben, verrichten alsdan den gewonen militairen groet.

HET DRAGEN VAN HET VAANDEL (FANION)

431. Het vaandel en de fanions worden met de volle rechterhand, die ter hoogte van de schouder komt, eenigszins vooroverhellend gedragen ; de schoen tegen de rechterheup.

Bij het rusten op de plaats wordt de stang op de grond gezet.

Wanneer “in het gelid vrij” wordt gemarcheerd is de stang uit de schoen en wordt het vaandel (fanion) over een der schouders gedragen.

HET SALUEREN MET HET VAANDEL (FANION)

432. Voor H. M. de Koningin-Moeder, Z. K. H. de Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, H. K. H. de Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg en de leden van het Vorstelijk Huis wordt met het vaandel (fanion) gesalueerd.

O p d e p l a a t s : Op het c^o., voor het presenteeren der geweren wordt het vaandel (fanion) langzaam voorwaarts gestreken, tot het doek bijna de grond raakt ; de schoen steunt daarbij tegen de heup. Het vaandel (fanion) blijft, gedurende het presenteeren der geweren, in deze stand en wordt daarna, wederom langzaam, opgericht.

I n d e m a r s c h : Het eerbewijs wordt aangevangen als de vaandel-(fanion)-drager de plaats waar het moet worden toegebracht, op tien passen is genaderd ; het oprichten vangt aan als hij die plaats vijf passen voorbij is.